

MITEN VAATIVA ERITYISHUOLTO VOISI LINKITTYÄ OT-KESKUKSEN RAKENTEeseen?

Riitta Hakoma ja Susanna
Hintsala, 3.12.2019

TAUSTA

Selvityshenkilöiden raportti erityishuoltopiirien asemasta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN RAPORTTEJA JA MUISTIOITA 42/2018

Lasten ja nuorten vaativimpien palvelujen osaamis- ja tukikeskuksia valmistelevan työryhmän asettamispäätös, STM 13.2.2019

MISSÄ ASIOISSA TARVITAAN ERITYISTÄ OSAAMISTA?

- Vaikeat käytöshäiriöt ja niihin liittyvien syiden selvittäminen, hoidon, kuntoutuksen ja palvelujen suunnittelu
- Henkilöllä on laaja-alainen neuropsykiatrinen oireisto
- Kehityopsykologiset erityiskysymykset
- Tahdosta riippumaton hoito
- Rikoksista tuomitsematta jätettyjen kehitysvammaisten henkilöiden hoito
- Autismin kirjon erityiskysymykset
- IMO-arvioinnit esim. tilanteissa, joissa henkilöllä runsaasti itsetuhoista käyttäytymistä
- Vuorovaikutuksen, kommunikaation ja apuvälineiden arvioinnin osaaminen olemuskielen varassa toimivien vaikeammin puhevammaisten henkilöiden kanssa. Tarvitaan koulutusta ja konsultointia lähiyhteisöille.
- Riippuvuuksiin liittyvä tutkimus ja kuntoutus
- Kehitysvammaisten ja autismin kirjon henkilöiden syömishäiriöt ja unihäiriöt ym. erityiskysymykset
- Sikiöaikana äidin päihteiden käytölle altistuneiden henkilöiden (FASD) diagnosointi ja kuntoutussuunnittelu sekä ammattilaisille ja perheille annettava ohjaus ja neuvonta.

ERITYISHUOLLON NYKYISIÄ PALVELUJA JA TOIMINTAMALLEJA:

- osaamis- ja resurssikeskukset
- poliklinikkapalvelut
- tutkimus- ja kuntoutusarviopalvelut (asiakkaan kuntoutussuunnitelmien laadinta) sekä kuntoutuspalvelut
- diagnostiikka
- jalkautuvat asiantuntijapalvelut esim. perheille, kouluille, lastensuojeluyksiköille, perhe- ja sijaisvanhemmille
- erityisperhetyö
- etävastaanotot, verkkoneuvonta
- IMO-arviointeja ja suunnitelmia tekevät moniammatilliset työryhmät
- tutkimus- ja kehittämistyö
- näyttöön perustuvien menetelmien kehittämistyö
- henkilöstön täydennyskoulutus, työnohjaus, oppimis- ja osaamisverkostot, mentorointi ja perehdytysmallit

TARVITAANKO JOIDENKIN OSAAMISALUEIDEN KESKITTÄMISTÄ?

Rikoksista tuomitsematta jätetyt henkilöt ja heidän hoito ja kuntoutus

Harvinaiset sairaudet ja oireyhtymät

Palleatiivinen hoito erityiskysymyksissä esim. kivun hoito

Vaikeat unihäiriöt

Tutkimus ja koulutus: alan professorit, alan erikoistumisopinnot

Kielelliset erityisyydet: ruotsin lisäksi muutkin kielet

Psykiatrian ja kehitysvammaisuuden yhdistelmät (kaksois-kolmoisdiagnoosit)

Autismin kirjon vaikeat esiintymismuodot

Riippuvuuksien hoito ja kuntoutus

Henkilöstön saatavuuden ja osaamisen varmistaminen ja yhteiskäyttö alueilla: esim. osalla alueista on pula kehitysvammaisuuteen erikoistuneista lääkäreistä, neuropsykologeista ja sosiaalityöntekijöistä.

TULEVAAN OT-KESKUSRAKENTEeseen TARVITAAN:

1. Koordinoiva johtamistiimi OT-keskuksessa

- Riittävä mandaatti aktivoida tarvittava verkosto
- Riittävä rahoitus osaamisen verkostoimiselle
- Tutkimus ja näyttöön perustuvien menetelmien kokoaminen ja tiedonlevittäminen
- Vaikuttavuuden arviointi ja menetelmien kehittäminen siihen
- Yhteistyökanavat vaativiin erityispalveluihin

2. Asiantuntijaverkostot (kuntakohtaiset, alueelliset, valtakunnalliset) OT-osaajien verkostossa

- erityishuollon palvelut linkitetään näihin verkostoihin
- Erityisosaamista ylläpitävä koulutus ja verkostoyhteistyö
- Asiakastyön eri muodot
- yhteistyö järjestöjen kanssa ja yhteisen osaamisen kehittäminen ja yhteistyö tutkimuksessa

3. Tilastointi ja tiedonkeruu järjestetään säännölliseksi ja jatkuvaksi sekä luodaan pysyvät rahoitus- ja yhteistyörakenteet alan tutkimustahojen kanssa.

ERITYISHUOLLON PALVELUJEN LINKITTÄMINEN OT-KESKUKSIIN

Vaativan erityishuollon valtakunnallinen koordinointi edellyttäisi:

- alueelliset tuki- ja resurssikeskukset ja näiden osaamisen profiloimisen ja erikoistumisen tarvittavilta osin
- ennaltaehkäisevien ja lähipalveluja tukevien erityispalvelujen vahvistamisen ja rahoituksen tälle kehittämistyölle
- yhteisen erityishuollon valtakunnallisen koordinoinnin ja yhteydenottokanavan: yksi yhteinen yhteydenpidon kanava, johon OT-keskusten koordinaattorit voivat välittää kysymykset/asiakaskonsultaation tarpeet. Tarvitaan nopeaa vastetta toimiakseen.
- OT-keskusten yhteydenottojen käsittelyä varten tarvitaan erityishuollon yhteinen toimintakäytäntö ja pelisäännöt (esim. moniammatillinen ”lähetetiimi”).

TAVOITE: asiakasohjausprosessi paranee, asiakas saa tuen ilman pallottelua eri tahojen välillä; ongelma/palvelutarve ohjautuu oikeaan paikkaan ratkaistavaksi; OT-keskuksilla on mandaatti ohjata rahoitusta tälle verkosto- ja asiakastyölle yli kunta- ja maakuntarajojen.